

## La República.

### Llibre VII (514a-520b)

#### **[1] Situació d'inic: els presoners dins de la caverna (1<sup>r</sup> grau de l'ésser i del coneixement)]**

I.-I a continuació- vaig seguir- compara amb l'escena següent l'estat en què, respecte a l'educació o la manca d'aquesta, es troba la nostra naturalesa. Imagina una mena de caverna subterrània amb una entrada, oberta a la llum, que s'estén al llarg de tota la caverna i uns homes que hi viuen des de petits, lligat per les cames i el coll, de manera que han de romandre quietes i mirar només cap endavant, ja que les cordes els impedeixen girar el cap; darrere d'ells, hi ha la llum d'un foc que crema una mica lluny i des de dalt, i entre el foc i els encadenats m un camí situat més amunt, al llarg del qual imagina't que s'ha construït un envà petit semblant a les mampares que separen els titellaires i el públic, per sobre de les quals aquests exhibeixen les seves meravelles.

- Ja ho veig- va dir.

- Doncs ara contempla al llarg d'aquesta paret uns homes que transporten tota mena d'objectes, l'altura dels quals sobrepassa la de la paret, i estàtues d'homes o animals fetes de pedra i de fusta i de tota classe de materials; entre aquests traginers, n'hi haurà, naturalment, uns que parlin i uns altres que restin callats.

- Quina escena més estranya descrius – va dir. I quins presoners més estranys!

- Iguals que nosaltres – vaig dir-, perquè, en primer lloc, ¿creus que aquests homes han vist una altra cosa d'ells mateixos o dels seus companys que no siguin les ombres projectades pel foc a la paret de la caverna que tenen davant seu?

- Com vols que això sigui possible – va dir- si durant tota la seva vida han estat obligat a no moure el cap?

- I pel que fa als objectes transportats, no deuen haver vist el mateix?

- Què poden veure, doncs?

- I, si poguessin parlar entre ells, no et sembla que es creurien que s'estan referint a les ombres que veien passar per davant d'ells?

- Per força.

- I si la caverna tingués un eco que vingués de la part del davant, et penses que cada cop que parlés algun dels que passaven creurien que qui parla és una altra cosa que no sigui l'ombra que veien passar?

- No, per Zeus! - va dir.

- Llavors no hi ha cap dubte- vaig dir – que aquests homes no consideraran real cap altra cosa que no siguin les ombres dels objectes fabricats.

-Evidentment.

#### **[2] [Alliberament de les cadenes (2<sup>n</sup> grau de l'ésser i del coneixement)]**

Examina, doncs vaig dir, què passaria si els traguessin les cadenes i els guarissin la ignorància i si, d'acord amb la naturalesa, els passés això; quan un d'ells fos deslligat i obligat a alçar-se de sobte, i a girar el cap, i a caminar i a mirar la llum i quan, en fer tot això, sentís dolor i, a causa de les pampallugues, no fos capaç de veure els objectes les ombres dels quals veia abans, ¿què creus que respondria si algú li digués que abans no veia més que ombres inexistents i que és ara quan està més a prop de la realitat i veu objectes més reals, per la qual cosa gaudeix d'una visió més veritable, i si li anés ensenyant els objectes que passen i l'obligués a contesta què és cada un d'aquests? No creus que estaria perplex i que el que abans havia contemplat li semblaria més cert que el que aleshores se li mostrava?

- Molt més -va dir.

**II.** - I si fos obligat a fixar la vista en la llum, ¿no creus que li farien mal els ulls i que els n'apartaria i observaria aquells objectes que pot contemplar, i que consideraria que aquests són realment més clars que els que li mostren?

- Sí va dir.

### **[3] [Sortida de la caverna (3<sup>r</sup> grau de l'ésser i del coneixement)]**

- I si se l'emportessin 'allà a la força vaig dir i l'obliguessin a recórrer la costeruda i escarpada pujada i no el deixessin anar abans d'haver-lo arrossegat fins a la llum del sol, no creus, que partiria i s'enfadaria i que, un cop arribés a la llum, tindria els ulls tan enlluernats que no

seria capaç de veure ni nu na de les coses a les quals ara anomenem vertaderes?

- No, no seria capaç – va dir-, almenys ara per ara.

- Necessitaria acostumar-s'hi, em sembla, per poder arribar a veure les coses de dalt. El que veuria més fàcilment serien, primer de tot, les ombres, després de les imatges d'homes i d'altres objectes reflectits en les aigües i, més tard, els objectes. I després d'això li seria més fàcil contemplar de nit les coses del cel i el cel mateix i fixar els ulls en la llum de les estrelles i la lluna, que no pas veure de dia el sol i el que li és propi.

- I tant!

### **[4] [Contemplació directa del sol (4<sup>t</sup> grau de l'ésser i del coneixement)]**

- I, finalment, em sembla, que el que estaria en condicions de mirar i contemplar seria el sol, però no les seves imatges reflectides en les aigües ni en un altre lloc aliè a ell, sinó el sol en el seu domini i tal com és.

- Necessàriament – va dir.

- I, després d'això, ja deduiria respecte al sol que és ell qui produeix les estacions i els anys i governa tota la regió visible i és, en certa manera, l'autor de totes aquelles coses que ells veien.

- És evident – va dir – que després d'allò pensaria això.

- I quan es recordés de la seva anterior estança i de tot el que sabia i dels seus antics companys de presó, ¿no creus que es consideraria feliç per haver canviat i que els compadiria?

- És clar.

- I, si entre ells hi hagués hagut honors o lloances o recompenses que concedissin els uns als que, per discernir amb més agudeses les ombres que passaven i recordar-se millor de quines eren les que solien passar per davant o per darrere o juntament amb altres, fossin més capaços que ningú de profetitzar, basant-se en tot això, el que passaria, ¿creus que aquell sentiria nostàlgia d'aquestes coses o que envejaria els que gaudissin d'honors i poders entre aquells, o que li passaria el mateix que a Homer, és a dir, que preferiria decididament «conrear el camp de qualsevol camperol sense hisenda» o patir qualsevol altre destí abans que viure en aquell món del qual pot ser matèria d'opinió?

- Això és el que jo crec – va dir: que preferiria qualsevol altre destí abans que aquella vida.

#### **[5] [Retorn a la caverna i dificultats de ser entesos una vegada ha comprès la veritat]**

- Ara fixa't en això – vaig dir-: si aquest home fos retornat allà baix i ocupés el mateix seient, ¿no creus que se li entenebririen els ulls com qui abandona de cop la llum del sol?

- Certament – va dir.

- I, si hagués de competir novament amb els que havien estat constantment encadenats i opinar sobre aquelles ombres que veu amb dificultat perquè els ulls encara no se li han habituat, i no seria pas curt el temps que necessitessin per habitar-s'hi, ¿no seria la riota i hom diria que, com que ha pujat, ha tornat amb els ulls malalts i que no val la pena ni tan sols intentar pujar? I no matarien, si torbaven la manera d'enxampar-lo i matar-lo, aquells que intentés deslligar-los i fer-los pujar? I no matarien, si trobaven la manera d'enxampar-lo i matar-lo, aquell que intentés deslligar-los i fer-los pujar?

- És clar que sí – va dir.

#### **[6] [Significat últim i interpretació de l'al·legoria]**

**III.** - Doncs – vaig dir- cal aplicar aquesta imatge, oh, Glaucó, al que hem dit abans; cal comparar la regió revelada per mitjà dels ulls amb la caverna i la claror del foc que hi crema amb el poder del sol. Quant a l'ascens al món de dalt i la contemplació de les coses d'aquest, si les compares amb l'ascensió de l'ànima fins a la regió intel·ligible, no t'equivocaràs respecte al meu indicatiu, que és el que tu vols conèixer i que només la divinitat sap si respon a la veritat. En fi, heus aquí la meua opinió; en el món intel·ligible l'última cosa que es percep, i amb dificultat, és la idea del bé, però, un cop percebuda, cal considerar que és la causa de tot el que és recte i bell en totes les coses, que mentre en el món visible ha engendrat la llum i el sobirà d'aquesta, en l'intel·ligible és ella la sobirana i productora de veritat i coneixement,

i que per força l'ha de veure qui vulgui actuar sàviament tant en la vida privada com en la pública.

- També hi estic d'acord- va dir-, tant com puc estar-hi.

**[7] [Aquells que han arribat al veritable coneixement potser no vulguin ocupar-se dels assumptes públics i, si tornen, semblaran a ulls de la resta uns ignorants]**

- Doncs dona'm la raó- també vaig dir- en aquest altre tema: no t'estranyis que els que han arribat a aquest punt no vulguin perdre el temps en assumptes humans, sinó que les seves ànimes tendeixen sempre a romandre a les altures, i és natural, em sembla, que així passi, almenys si això també concorda amb la imatge esmentada.

- És clar que és natural- va dir.

- ¿I creus – vaig dir- que algú s'estranyi que, en passar un home de les contemplacions divines a les misèries humanes, es mostri maldestre i ridícul quan, si encara hi veu malament i no està prou acostumat a la foscor que l'envolta, es veu obligat a discutir, en els tribunals o en un altre lloc, sobre les ombres del que és just o de les imatges que en són reflex i a combatre la manera com interpreten tot això els que mai no han vist la justícia en si?

- No és gens estrany – va dir.

- Perquè – vaig dir- qualsevol persona raonable ha de recordar que són dues les maneres com emmalalteixen els ulls i dues les causes per les quals ho fan: en passar de la llum a la foscor i en passar de la foscor a

la llum. I si ha pensat que a l'ànima també li passa el mateix, no se'n riurà insensatament quan vegi alguna cosa que, per estar ofuscada, no és capaç de discernir els objectes, sinó que esbrinarà si és que ve d'una vida més lluminosa i no hi veu bé per falta de costum o si és que, en passar d'una ignorància més gran a un lloc més clar, s'ha enlluernat per l'excés de llum, i així considerarà sortosa la primera ànima, que es comporta i viu així, i es compadirà de l'altra o bé, si se'n vol riure, la seva mofa serà menys ridícula que si es mofés de l'ànima que descendeix de la llum.

- És molt raonable el que dius – va afirmar.

**[8] [L'ànima s'ha d'apartar del cos per centrar-se en el coneixement del Bé]**

**IV.** - Cal, per tant – vaig dir-, que, si això és cert, nosaltres considerem això: que l'educació no és el que proclamen alguns que és. En efecte, diuen, crec, que ells proporcionen ciència a l'ànima que no la té igual que si infonen vista a uns ulls cecs.

- En efecte, així ho diuen – va convenir.

- Ara bé, la discussió d'ara – vaig dir- mostra que aquesta facultat, existent a l'ànima de cada un, i l'òrgan, amb què cada un aprèn han de girar-se i apartar-se del que neix, amb tota l'ànima, igual que l'ull no és capaç de girar-s i apartar-se del que neix, amb tota l'ànima, igual que l'ull no és capaç de girar-se cap a la llum i deixar la foscor si no és en companyia de tot el cos, fins que estiguin en condicions

d'afrentar la contemplació de l'ésser i fins i tot de la part més brillant de l'ésser, que és allò que anomenem bé, oi?

-Sí.

-Per consegüent -vaig dir-, hi pot haver un art de descobrir quina serà la manera més fàcil i eficaç perquè aquest òrgan es giri, però pas d'infondre-li visió, sinó de procurar que es corregeixi la que ja té i no s'adreça on havia de fer-ho o no mira on cal.

-Això sembla -va dir.

-I així, mentre les altres virtuts, les anomenades virtuts de l'ànima, és possible que s'assemblin bastant a les del cos, ja que, malgrat que no existeixin en un principi, poden realment ser més tard produïdes per mitjà del costum i l'exercici, pel que fa a la del coneixement, sembla pertànyer a alguna cosa certament més divina que mai no perd el seu poder i que, segons el lloc cap on s'adreci, resulta útil i avantatjós o, per contra, inútil i nociu. O és que no has observat amb quina agudesa hi veu l'ànima miserable d'aquells de qui es diu que són dolents, però intel·ligents, i amb quina penetració discerneix totes les coses vers les quals es gira, perquè no té mala vista i està obligada a servir la maldat, de manera que, com més gran sigui l'agudesa de la seva mirada, més seran els mals que cometi l'ànima?

-En efecte -va dir.

-Aleshores -vaig dir-, si l'ésser d'aquesta naturalesa hagués estat, ja des de petit, sotmès a la poda i l'extirpació d'aquesta mena d'excrecències de plom, emparentades amb la generació, que, adherides per mitjà de la gola i d'altres plaers i desitjos semblants, mantenen cap avall la visió de l'ànima, si lliure d'aquestes, aquesta

s'adrecés cap a la veritat, aquesta mateixa ànima d'aquells mateixos homes la veuria també amb màxima agudesa igual que veu ara allò cap al qual s'adreça.

-És natural -va dir.

### **[9] [Qui no coneix el Bé no ha de governar i s'ha d'obligar a governar qui el coneix perquè l'objectiu últim és el bé comú de la polis]**

-¿I no és natural -vaig dir- i no és conseqüència del que hem dit que ni els ineducats i apartats de la veritat no són mai aptes per governar una ciutat ni tampoc aquells als quals es permet continuar estudiant fins al final, els uns perquè no tenen en la vida cap objectiu particular per al qual ho facin

tot tant en l'àmbit públic com en el privat i els altres perquè es neguen a actuar i a que es consideren transportats en vida a les illes dels benaurats?

-És veritat -va dir.

-És, doncs, feina nostra -vaig dir-, dels fundadors, obligar les millors naturaleses que arribin al coneixement del que dèiem que era el més excels i que contemplin el bé i verifiquin aquella ascensió i, un cop hagin pujat i hagin gaudit de prou visió, no permetre'ls el que ara els és permès.

-I què és això?

-Que es quedin allà –vaig dir- i no accedeixin a baixar novament al costat d'aquells presoners ni a participar en les seves feines ni tampoc en els seus honors, tant si aquests són molt o poc valuosos.

-Però, llavors -va dir-, els perjudicarem i farem que visquin pitjor si poden viure millor?

-Has tornat a oblidar, estimat amic vaig dir-, que a la llei no li interessa gens que hi hagi a la ciutat una classe que sigui particularment feliç, sinó que s'esforça perquè ho sigui tota la ciutat i per això introdueix harmonia entre els ciutadans per mitjà de la persuasió o de la força, fa que uns facin partícips uns altres dels beneficis amb què cada un pugui ser útil a la comunitat i la mateixa llei forma a la ciutat homes d'aquesta mena, però no per deixar que cada un s'adreci cap on vulgui, sinó per fer-los servir de cara a la unificació de l'Estat.

-És veritat -va dir-. Me n'havia oblidat.

### **La República. Llibre VII (532b-535a)**

#### **[1] [En què consisteix la dialèctica?]**

-Aleshores, Glaucó –vaig dir-, ¿no és aquesta la mateixa melodia que executa l'art dialèctic, la qual, malgrat que és intel·ligible, és imitada per la facultat de la vista, de la qual dèiem que intentava mirar els animals, els astres, després, i el sol, finalment. Igualment, quan un fa servir la dialèctica per intentar adreçar-se, amb ajuda de la raó i sense intervenció de cap sentit, cap al que és cada cosa en si i quan no desisteix fins a aconseguir, amb l'única ajuda de la intel·ligència, el

que és el bé en si, llavors arriba ja al final mateix del que és intel·ligible igual que aquell va arribar llavors al que era visible.

-Exactament -va dir.

-I no és aquest viatge el que anomenes dialèctica, doncs?

-És clar.

#### **[2] [Descripció de l'ascensió dialèctica en el mite de la caverna]**

-I el fet de treure's les cadenes -vaig dir- i de girar-se de les ombres cap a les imatges i el foc i ascendir des de la caverna cap al lloc il·luminat pel sol i no poder mirar encara allà ni els animals, ni les plantes ni la llum solar, sinó solament els reflexos divins que es veuen en les aigües i en les ombres d'éssers reals, i no pas les ombres d'imatges projectades per una altra llum que, comparada amb el sol, és semblant a aquestes; heus aquí els efectes que produeix tot aquest estudi de les ciències que hem enumerat, el qual eleva a la millor part de l'ànima cap a la contemplació del millor dels éssers, de la mateixa manera que abans elevava la part més perspicaç del cos cap a la contemplació de la part més lluminosa que existeix en la regió material i visible.

#### **[3] [Quins són els tipus de coneixement que hi ha fins a arribar al coneixement dialèctic?]**

-Per part meva -va dir- també ho admito No obstant això, em som quelcom molt difícil d'admetre, malgrat que també es difícil, d'altres banda, de rebutjar. De totes maneres, com que no son coses que hàgim

de sentir només ara, sinó que hi haurem de tornar moltes altres vegades, suposem que són tal com ara hem dit i dediquem-nos a la melodia en si i estudiem-la igual que ho hem fet amb el proemi. Digues, doncs, quina és la natura de la facultat dialèctica i en quantes espècies es divideix i quins són els seus camins, perquè aquests sembla que per fi seran els que condueixin a aquell lloc on, un cop arribats, puguem descansar del nostre viatge ja acabat.

-Però ja no seràs capaç de seguir-me, estimat Glaucó, vaig dir- malgrat que no serà per falta de bona voluntat per part meva, i aleshores contemplaries no ja la imatge del que diem, sinó la veritat en si o almenys el que jo entenc coma tal. Serà així o no ho serà, i no val la pena discutir-ho, però el que sí puc mantenir és que hi ha alguna cosa semblant que cal veure, oi?

-Sí.

-No és veritat que la facultat dialèctica és l'única que pot mostrar-la a qui sigui coneixedor del que fa poc enumeràvem i no és possible arribar-hi per cap altre mitja?

-També ho hem de mantenir, això -a dir.

-Heus aquí una cosa almenys -vaig dir- que ningú no podrà afirmar contra el que diem, i és que existeixi un altre mètode que intenti, en tot cas i respecte a cada cosa en si, copsar de manera sistemàtica el que és cada una, ja que gairebé totes les altres arts versen o sobre les opinions i els desitjos dels homes o sobre els naixements i les fabricacions, o bé estan dedicades totalment a la cura de les coses nascudes i fabricades. I la resta, de les quals dèiem que copsaven alguna cosa del

que existeix, és a dir, la geometria i les que en depenen, ja veiem que no fan més que somiar el que existeix, però que seran incapaces de contemplar-ho despertes mentre, mitjançant hipòtesis, les deixin intactes perquè no en poden donar compte. En efecte, quan el principi és el que hom sap i la conclusió i la part intermèdia estan entreteixides amb el que hom no coneix, ¿quina possibilitat hi ha que una concatenació semblant arribi mai a ser coneixement?

-Cap -va dir.

#### **[4] [Quins tipus de coneixement són ciència i quins simple opinió?]**

-Aleshores -vaig dir-, el mètode dialèctic és l'únic que, destruint les hipòtesis, s'encamina cap al principi mateix per refermar-s'hi, i a l'ull de l'ànima, que està veritablement sumit en un bàrbar fangar, l'atrau suaument i l'eleva a les altures, utilitzant com a auxiliars en aquesta tasa d'atracció les arts fa poc enumerades, que, malgrat que per rutina les hem anomenat sovint coneixements, necessiten un altre nom que es pugui aplicar a alguna cosa més clara que l'opinió, però més fosca que el coneixement. En algun moment anterior vam fer servir la paraula «pensament», però no em sembla que els que investiguen sobre coses tan importants com ara nosaltres hagin de discutir pels noms.

-No, és clar -va dir.

-Però n'hi haurà prou que l'ànima faci servir només aquell nom que d'alguna manera faci veure clarament la condició de la cosa?

-Sí.

**[5] (Enumeració dels graus del coneixement i dels seus objectes d'estudi]**

-N'hi haurà prou, doncs -vaig dir-, d'anomenar, igual que abans, coneixement[6] la primera part; pensament[7] la segona; creença[8] la tercera, i imaginació[9] la quarta. I opinió aquestes dues últimes juntes, i intel·ligència les dues primeres juntes. L'opinió es refereix a la generació, i la intel·ligència, [10] a l'essència, i el que és l'essència amb relació a la generació, ho és la intel·ligència amb relació a l'opinió, i el que la intel·ligència és respecte a l'opinió, ho és el coneixement respecte a la creença i el pensament respecte a la imaginació. Quant tal a la correspondència d'allò a què aquestes coses es refereixen i a la divisió en dues parts de cada una de les regions, la subjecta a l'opinió i la intel·ligible, deixem-ho córrer, Glaucó, perquè no comencem una discussió sovint més llarga que l'anterior.

-Per part meva -va dir-, també estic d'acord amb aquestes altres coses fins al punt en què et puc seguir.

**[6] [La dialèctica s'ocupa del coneixement de les essències fins a arribar a la Idea del Bé, per això l'han d'aprendre els futurs governants]**

-I anomenes dialèctic a qui adquireix noció de l'essència de cada cosa? I el que no la tingui, no diràs que té menys coneixement d'alguna cosa com més incapaç sigui de donar-ne raó a si mateix i de donar-ne als altres?

-És clar que ho diré -va respondre.

-Doncs amb el bé passa el mateix. Si hi ha algú que no pot definir amb el raonament la idea del bé, ni separar-la de totes les altres coses, ni d'obrir-se pas, com en una batalla, a través de totes les crítiques, ni d'esforçar-se per basar les seves proves no pas en l'aparença, sinó en l'essència, ni d'arribar al final de tots aquests obstacles amb la seva argumentació invicta, ¿no diràs, de qui és així, que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que potser aconseguix alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no pas del coneixement, i que en el seu pas per aquesta vida no fa més que somiar, sumit en un ensopiment del qual no despertarà en aquest món, ja que abans se n'ha d'anar a l'Hades per dormir-hi un son absolut?

-Sí, per Zeus! -va exclamar-. Diré tot això i amb totes les forces.

-Llavors, si algun dia haguessis d'educar en realitat aquests fills teus imaginaris a qui ara eduques i instrueixes, no els permetràs, em sembla, que siguin governants de la ciutat ni amos de les possessions més grans que hi ha mentre estiguin privats de raó com si fossin les línies irracionals.

-No, és clar -va dir.

---

6 En l'explicació l'hem anomenat coneixement dialèctic.

7 En l'explicació l'hem anomenat coneixement demostratiu.

8 En l'explicació l'hem anomenat creença raonable.

9 En l'explicació l'hem anomenat figuració.

10 En l'explicació l'hem anomenat ciència.

-¿Els prescriuràs, doncs, que s'apliquin particularment a aquella assignatura que els faci capaços de preguntar i respondre amb la màxima competència possible?

-Els ho prescriuré vaig dir-, però d'acord amb tu.

-I no creus – vaig dir que tenim la dialèctica al capdamunt de tot, com una mena de culminació de les altres disciplines, i que no n'hi ha cap altra que pugui ser justament col·locada per sobre d'aquest , i que ja s'ha acabat la qüestió referent a les disciplines?

Sí que ho crec va dir.